

18.3.10
25/55-107

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Annettu Helsingissä 18 päivänä toukokuuta 2010

ASIA

Porvoon kansallisen kaupunkipuiston perustaminen
(n:o YM 1/5541/2010)

HAKIJA

Porvoon kaupunki

HAKEMUS

Porvoon kaupunginhallitus on 23. maaliskuuta 2010 ympäristöministeriön saapuneessa hakemuksessa esittänyt, että ympäristöministeriö perustaisi Porvooseen maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:ssä tarkoitetun kansallisen kaupunkipuiston.

Hakemus käsittää selostuksen perustamishakemukseen, Porvoon kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen asiaan kuuluvine rajauskarttoineen sekä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät suostumukset yksityisten omistamien alueiden tai rakennusten osalta sekä lausunnot valtion asianomaisilta omistusoikeuden haltijoilta.

ALUE, JOTA HAKEMUS KOSKEE

Hakemus koskee Porvoon kaupungin kaupunginosissa 1, 2, 3, 4, 7, 12, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 33, 34 sijaitsevia alueita ja rakennuksia sekä saaria ja rantoja Kråkön (439) ja Emäsalon (412) kylissä, joilla kaupunki katsoo olevan joko sellaisinaan tai sijaintinsa puolesta maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:ssä tarkoitettuja erityisiä arvoja. Kansalliseksi kaupunkipuistoksi haetun alueen raja- ja suojeluraja on osoitettu eri mittakaavaisilla kartoilla.

ALUEEN MAANOMISTUS

Kansalliseksi kaupunkipuistoksi haettavan alueen maa- ja vesialueet ovat Porvoon kaupungin ja muiden julkisyhteisöjen, valtion sekä yksityisten omistuksessa.

KAAVALLINEN TILANNE JA SUOJELUPÄÄTÖKSET

Porvoon kansallisen kaupunkipuiston alueella voimassa olevat asemakaavat ja yleiskaavat tukevat kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita. Keskeisten alueiden osayleiskaava on oikeusvaikutteinen ja hyväksytty 15.12.2004. Porvoon kansallisen kaupunkipuiston alueen raja- ja suojeluraja noudattaa pääosin siinä osoitettujen virkistys- ja suojelurajoja. Emäsalon pohjoiskärjen sekä Furuholmenin virkistysalueita koskeva osayleiskaava on Uudenmaan ympäristökeskuksen vahvistama

14.5.2001. Kråkön rantaniityn ja Lilla Barlastholmenin virkistysalueita sekä Stora Barlastholmenin suojelualueita koskee kyllien ja haja-asutusalueiden osayleiskaava, joka ei ole oikeusvaikutteinen. Sen on Porvoon maalaiskunnan kunnanvaltuusto hyväksynyt 22.4.1996.

Porvoon kansallisen kaupunkipuiston maa-alueiden pinta-ala on noin 1122 hehtaaria. Asemakaavoitettuja alueita on noin 115 ha, joista on keskusta-alueita noin 34 ha ja Haikon kartanon alue noin 11 ha sekä puistoja noin 70 ha. Asemakaava-alueelta ovat Linnamäkien ja Maarin seutu Natura 2000 –alueita. Yleiskaavan mukaisia viheralueita on rajauksessa noin 362 ha. Näsin hautausmaa-alue noin 14 ha on yleiskaavan mukaista hautausmaa-alueita, jolla ympäristö säilytetään. Eri päätöksin suojeltuja luonnonsuojelualueita tai Natura 2000 – alueita on Porvoon kansallisesta kaupunkipuistosta noin 856 ha. Lisäksi Porvoon kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluu suojeltuja vesialueita noin 459 ha.

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuihin kulttuuriympäristöjä tai niiden osia rajauksen sisällä ovat Vanha Porvoo, Näsinmäki, Empire-Porvoo ja jokirannan kaupunkimaisema, Haikon kartanon alue, Hamarin asuntoalue sekä Porvoonjokilaakson kulttuurimaisema. Keskeisten alueiden osayleiskaavaan on kirjattu suojelun tavoitteet näille alueille. Osalle näistä on laadittu myös asemakaava, jossa suojelutavoitteet on kirjattu tarkemmin.

Asemakaavoitetut alueet

Porvoon kaupunki on ajanmukaistanut asemakaavojaan monilla rakennushistoriallisesti merkittävillä kaupunkialueilla. Asemakaavoilla suojeltuja kaupungin keskusta-alueita on kansallisen kaupunkipuiston alueella yhteensä noin 34 ha. Vanhaa Porvoota koskevat asemakaavat ovat 1990- ja 2000-luvuilta. Empire Porvooseen kuuluvien korttelien asemakaava on vuodelta 1985. Siinä ovat vanhat rakennukset merkitty suojeltaviksi, mutta sisäpihoille on osoitettu uutta rakennusoikeutta. Hamarin ja Udaksen kylille on laadittu asemakaavat, joissa rantakaista on puistoa ja kevyenliikenteen yhteys kulkee paikoin vanhan kylän raittia pitkin. Haikon kartanon asemakaava on vuodelta 2007. Haikon kartanon alue on matkailua palvelevien rakennusten korttelialuetta, jonka kulttuurihistorialliset arvot ja puistomaisen ympäristön ominaispiirteet tulee säilyttää. Albert Edelfeltin ateljeemuseo on asemakaavalla suojeltu museoalue.

Pieni osa kansallisen kaupunkipuiston alueen asemakaavoista on peräisin 1960- ja 1970 – luvuilta. Niissä on mm. vanhentuneita katualueita eivätkä ne edistä riittävästi rakennusten suojelua. Ajanmukaistettaessa asemakaavoja arvioidaan suojeltavat rakennukset ja alueet sekä kiinnittäen erityistä huomiota kaupunkikuvaan ja maisemaan. Asemakaavan laadinta on parhaillaan käynnissä Näsin kartanolla, Näsin hautausmaalla, Villa Wilhelmsbergissä sekä Björkholman luotsisaarella.

Yleiskaavan mukaiset viheralueet, huvila- ja kyläasutus

Yleiskaavan mukaisia viheralueita on kansallisen kaupunkipuiston alueesta noin 362 ha. Sikosaaren viheralueet, Sahasaaret, Furuholmen ja

Barlastholmen ovat yleiskaavan mukaan viheralueita, joilla on suojeluarvoja. Samoin Sikosaaren, Kokonniemen, Uddaksen ja Hamarin pientaloasutus on kirjattu säilytettävänä yleiskaavaan. Joonaanmäen, Kokonniemen ja Gammelbackan vanhat ja vakiintuneet ulkoilumetsät ovat yleiskaavassa lähiviheralueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja. Osa niistä on kuulunut vanhaan kartanopuistoon tai kansanpuistoon. Uusia urheilua, virkistystä ja kulttuurielämää palvelevia toimintoja sijoitettaessa ja toteutettaessa otetaan huomioon kohteiden kulttuurihistorialliset arvot ja maisema.

Suojelualueet ja -kohteet

Luonnonsuojelulla rauhoitetut kohteet

RUSKIS rauhoitettu 25.6.1945, valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluva vesi- ja ruovikkoalue Porvoonjoen suistossa, Ramsar-alue, pinta-ala 235 ha, Natura 2000 -alue

LENNÄTINVUORI rauhoitettu 14.10.1961, metsäinen näköalakallio, pinta-ala 27 ha

SIKOSAAREN METSÄ rauhoitettu 14.12.1990, vanhaa kuusimetsää, tervaleppälehtoja, pinta-ala 15 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE I Ekudden rauhoitettu 25.3.1992, valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvaa tammi- ja metsälehmusmetsää; pinta-ala 17 ha, alueella luontopolku, Natura 2000 -alue

STORMOSSEN I rauhoitettu 26.4.1993, valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluva keidassuoalue reunametsineen Stensbölessä; pinta-ala 75 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE II Kotternäs ja Uddas rauhoitettu 28.12.1994, valtakunnalliseen vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluva metsäalue, rantaniittyjä ja lehtoja; pinta-ala 65 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE III Stensbölefjärden rauhoitettu 1.3.1996, valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluva vesialue, rantaniittyjä; pinta-ala 271 ha, josta vesialuetta 224 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE IV rauhoitettu 12.7.1996, ranta- ja laidunmetsien monimuotoinen kokonaisuus; pinta-ala 23 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE V rauhoitettu 30.3.1998, vanhaa havu- ja sekametsää, pääosa alueesta kuuluu valtakunnalliseen vanhojen metsien suojeluohjelmaan; pinta-ala 138 ha, Natura 2000 -alue

STORMOSSEN II rauhoitettu 27.11.1998, keidassuota Stensbölessä, alue kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan; pinta-ala 3 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE VI rauhoitettu 24.6.1999, vanhaa havumetsää, pääosa alueesta kuuluu valtakunnalliseen vanhojen metsien suojeluohjelmaan; pinta-ala 77 ha, osin Natura 2000 -alue

STORMOSSEN III rauhoitettu 23.9.1999, keidassuota Stensbölessä, alue kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan; pinta-ala 2 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLE VII rauhoitettu 28.10.1999, vanhaa metsää, alue kuuluu valtakunnalliseen vanhojen metsien suojeluohjelmaan; pinta-ala 4,8 ha, Natura 2000 -alue

STORMOSSEN IV rauhoitettu 20.12.1999, keidassuota Stensbölessä, alue kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan; pinta-ala noin 12 ha, Natura 2000 -alue

STENSBÖLEN KALLIOT rauhoitettu 11.9.2007, suo- ja metsäalue Stensbölessä, pinta-ala 31,6 ha

Muinaismuistolailalla suojellut kohteet

Isolinnamäen keskiaikainen linnavarustus (1000006162)

Pikkulinnamäki (612010025)

Vanhan Porvoon kaikki ennen isoavihaa rakennetut arkeologiset kerrostumat (1000006161).

Porvoon rautatieasemaan liittyvien asuinrakennusten välillä pihamaalla on säilynyt kappale vanhaa Porvoo-Hämeenlinna -tietä, joka on historiallisen ajan muinaismuisto (1000006160).

Näsin kartanon pihapiirissä on historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös (10000008296).

Kokonmäellä sijaitsee hautaröykkiöitä, jotka ovat ajoitettu epävarmasti pronssikaudelle tai historialliselle ajalle (612010023).

Utsiktsberget-Tornbergetin etelärinteellä on kaksi pronssikautista kiviröykkiötä, joiden lähellä Hamarin urheilukentän vieressä on lisäksi muutamia ajoittamattomia muinaismuistoja, kiviröykkiöitä ja kiveyksiä (613010046).

Haikon kartanon päärakennuksen vieressä on historiallisen ajan kiinteä muinaismuisto (1000008278.)

Kirkkolain, rakennussuojelulain ja -asetuksen alaiset kohteet

Kirkkolain alaisuuteen kuuluvat Porvoon kirkko sekä hautausmaan kapelit.

Rakennussuojelulailalla suojeltuja kohteita on Vanhassa Porvoossa Diktarhemmet, Bergmanin talot (Iso-Jokikatu 24), Iso-Jokikatu 26 sekä Kulmakulma (Välikatu 3). Vanhassa Porvoossa on rakennussuojeluasetuksella suojeltuja rakennuksia Porvoon tuomiokapituli ja Empirekaupunginosassa Kuurojen koulu sekä Runebergin koti.

Voimassa olevat asemakaavat ja alueen suojelluksen tilanteen osoittavat kartat ovat hakemuksen liitteinä.

SUOSTUMUKSET

Hakemusasiakirjoissa on yhteensä 150 yksityisen tai yhteisön suostumusta ko. tahojen omistuksessa olevan maa- tai rakennuskiinteistön sisällyttämiseksi hakemuksen mukaiseen Porvoon kansalliseen kaupunkipuistoon.

ASIAN VALMISTELU

Kansallista kaupunkipuistoa koskevaa selvitystyö käynnistyi aloitteen pohjalta yleiskaavatyön yhteydessä vuonna 2000. Keskeisten alueiden osayleiskaavassa oli vuonna 2002 kolme vaihtoehtoa rajaukseksi. Mieli-piteissä kannatettiin eniten laajinta vaihtoehtoa. Valmistelua jatkettiin tämän vaihtoehdon pohjalta osayleiskaavasta erillisenä hankkeena. Julkisessa keskustelussa käsiteltiin alueiden luonnetta ja arvoja. Päättäjille ja viranomaisille pidettiin seminaari 26.2.2004 sekä 17.3.2005. Kaavoitus- ja rakennuslautakunta käsitteli asiaa kokouksessaan 16.6.2005 ja 1.9.2005. Kaupunginhallitus käsitteli asiaa 10.10.2005 ja antoi kaupunkisuunnitteluosastolle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan hakemusta ja siihen liittyvää käyttö- ja hoitosuunnitelmaa ympäristöministeriölle. Hanke oli esillä myös kulttuuriohjelman laadinnassa 2007. Kaupunginhallitus käsitteli asiaa 15.6.2009 ja antoi kaupunkisuunnitteluosastolle tehtäväksi valmistella hakemus ympäristöministeriölle. Kaupunginhallitus hyväksyi 14.12.2009 Porvoon kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen ja aluerajauksen, joita pidettiin nähtävillä 20.1.-19.2.2010. Nähtävillä olosta kuulutettiin asian edellyttämällä tavalla. Hakemus lähetettiin 1.3.2010 ympäristöministeriöön päätöksentekoa varten.

MINISTERIÖN PÄÄTÖS

Ympäristöministeriö on päättänyt perustaa Porvoon kaupungin hakemuksessa esitettyjen erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:ssä tarkoitetun kansallisen kaupunkipuiston. Porvoon kansallinen kaupunkipuisto käsittää alueita ja rakennuksia Porvoon kaupungin kaupunginosissa nro 1, 2, 3, 4, 7, 12, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 33 ja 34 sekä saaria ja rantoja Kråkönen (439) ja Emåsalon (412) kylissä. Kansallisen kaupunkipuiston aluerajaus on osoitettu tämän päätöksen liitteenä olevien hakemusasiakirjojen liitekartoilla.

ALUETTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Päätökseen ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa maankäyttö- ja rakennuslain 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä. Alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka Porvoon kaupunki laatii myöhemmin.

Alueen maankäyttöä ohjaavat voimassa olevat kaavat ja suojelupäätökset. Alueen kaavoituksessa ja muussa alueeseen vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa on lisäksi otettava huomioon Porvoon kansallista kaupunkipuistoa koskevat, hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä annettavat määräykset.

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Porvoon kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla kaupunkimaisessa ympäristössä ja sisältää mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja kulttuuri- ja luonnonmaiseman kauneusarvoja sekä historiallisia ominaispiirteitä.

Alueeseen liittyy myös kaupunkikuvallisia, sosiaalisia ja virkistyksellisiä sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä erityisarvoja. Kaupunkirakenteellisen sijainnin, yleisten ominaispiirteiden sekä säilytettävien ja hoidettavien erityisten arvojen puolesta alue täyttää ko. lainkohdassa kansallisen kaupunkipuiston perustamiselle asetetut vaatimukset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n 2 momentin mukaan kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- ja suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston kannalta sopivaan käyttöön. Kulttuuriperintöön liittyvät erityisarvot on suojeltu tai niiden hoito on turvattu joko erityissäännösten nojalla tai kaupungin omilla kaavoilla. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja hoitoon liittyvät erityisarvot on turvattu pääasiassa Euroopan yhteisön Natura 2000 –verkostoa koskevalla päätöksellä, luonnonsuojelulailla ja kaupungin omilla kaavoilla. Kansalliseen kaupunkipuistoon on lisäksi rajattu mukaan yhtäältä alueita, jotka asema- ja yleiskaavoissa on osoitettu puistoksi ja erilaisiksi virkistysalueiksi, sekä toisaalta alueita, jotka mainituissa kaavoissa on osoitettu alueella olevien yleisten ominaispiirteiden ja erityisarvojen säilyttämisen ja hoitamisen kannalta sopivaan käyttöön. Myös tämän lainkohdan mukaiset edellytykset kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi ovat siten olemassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n 3 momentin mukaan kansalliseen kaupunkipuistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen sellaisen alueen osalta, jolle ei anneta 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Kansalliseksi kaupunkipuistoksi haetulla alueella on Porvoon kaupungin ja muiden julkisyhteisöjen sekä valtion omistuksessa olevia alueita. Lähes kaikki muut alueet tai rakennukset on otettu kansalliseen kaupunkipuistoon vain, mikäli kaupunki on saanut omistajatahoilta asianmukaiset suostumukset. Joidenkin alueiden omistajia ei ole tavoitettu. Nämä alueet ovat sisältyneet Porvoon kaupunginhallituksen päätöksen mukaisen hakemuksen liitekarttaan, joka on ollut nähtävillä 20.1.-19.2.2010. Näihin, kuten ei muihinkaan yksityisten omistamiin alueisiin kohdistu perustamispäätöksen yhteydessä annettuja määräyksiä. Näille alueille ei myöskään ole tarpeen antaa määräyksiä myöhemmin laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Kolme suostumuksenantajaa on asettanut ehdot suostumukselleen. Nämä ehdot voidaan ottaa huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Maankäyttö- ja rakennuslain 68, 69, 70 §

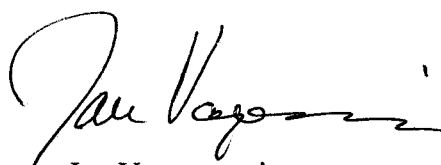
PÄÄTÖKSEN VOIMAANTULO

Tämä päätös tulee voimaan sen saatua lainvoiman.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitus voidaan tehdä sillä perusteella, että päätös on lain vastainen.

Valitusosoitus on liitteenä.

Asuntoministeri

Jan Vapaavuori

Ympäristöneuvos

Jukka-Pekka Flander

LIITTEET

Kaupunginhallituksen päätökseen (§505, 14.12.2009) perustuva hakemusaineisto

Valitusosoitus

PÄÄTÖS

Porvoon kaupunki

TIEDOKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Valtiovarainministeriö
 Liikenne- ja viestintäministeriö
 Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
 Museovirasto
 Itä-Uudenmaan liitto
 Suomen ympäristökeskus
 Metsähallitus
 Liikennevirasto
 Senaatti-kiinteistöt
 Svenska Litteratursällskapet i Finland
 Vuoristoyhtiöt Oy/Hotelli Haikon kartano

Porvoon seurakuntayhtymä
Suostumuksen antajatahot
Suomen luonnonsuojeluliitto
Viherympäristöliitto
Suomen Kotiseutuliitto
Aalto yliopisto/ maisema-arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma
Turun yliopisto/maisemantutkimuksen koulutusohjelma